

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ГЕРДЖИКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 41008/04 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

4 февруари 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

04/05/2010

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Герджиков срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камера в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),

Раит Марусте (Rait Maruste)

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Изабел Бери-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Стивън Филипс (Stephen Phillips), *заместник-секретар на Отделението*,

след проведено закрито заседание на 12 януари 2010 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 41008/04 г.) срещу Република България, подадена на 9 ноември 2004 г. пред Съда на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от българския гражданин г-н Димитър Илиев Герджиков ("жалбоподателят").

2. Жалбоподателят се представлява от г-жа П. Гостева – адвокат, практикуващ в град Пазарджик. Българското правителство („правителството“) е представлявано от своите агенти – г-жа С. Атанасова и г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. На 6 януари 2009 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима и решава да съобщи на правителството оплакванията относно продължителността на наказателното производство и липсата на ефикасни средства за правна защита в това отношение. Съдът решава също да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на останалата част от жалбата (чл. 29, ал. 3).

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподателят е роден през 1957 г. и живее в село Росен.

5. През 1992 г. жалбоподателят действа като синдик на земеделска кооперация.

6. На неуточнена дата през 1993 г. срещу него започва предварително разследване от страна на полицията в Пазарджик. Разследването е по повод твърдения за безстопанствено управление на имуществото на кооперацията за периода между м. април и м. декември 1992 г. На 2 февруари 1993 г. полицията конфискува паспорта на жалбоподателя. През м. април 1993 г. и в началото на м. юни 1993 г. той е разпитан.

7. На 29 юни 1994 г. Окръжна прокуратура – Пазарджик образува наказателно производство срещу жалбоподателя за безстопанствено управление на имуществото на кооперацията, вследствие на което последната е претърпяла съществени материални вреди.

8. На неуточнена дата през 1994 г. следователят, на когото е разпределено делото, налага на жалбоподателя забрана за напускане на страната.

9. След образуването на наказателното производство не са предприемани каквито и да е следствени действия и срещу жалбоподателя до момента няма официално повдигнати обвинения и обвинителен акт.

10. Не по-малко от тринадесет пъти в периода от 26 септември 1994 г. до 5 ноември 2003 г. по устни молби на жалбоподателя за прекратяване на наказателното производство срещу него и снемане на забраната за пътуване, Окръжна прокуратура – Пазарджик изпраща писма до Окръжна следствена служба – Пазарджик с разпореждане преписката на жалбоподателя да бъде прекратена и изпратена в прокуратурата. Очевидно тези разпореждания не са били спазени.

11. На 2 юли 2004 г. Окръжна прокуратура – Пазарджик прекратява наказателното производство срещу жалбоподателя на основание, че давността за наказателно преследване на съответното престъпление е изтекла през 1997 г.

12. На 11 ноември 2004 г. полицията сменя забраната на жалбоподателя за пътуване (вж. параграф 8 по-горе).

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

13. След законодателна промяна, която влиза в сила през м. юни 2003 г., се въвежда възможността обвиненото лице да поиска делото му да се внесе в съда или да се прекрати, ако разследването не приключи за срок от една или две години, в зависимост от обвиненията (чл. 239а от Наказателно-процесуалния кодекс, в сила до м. април 2006

г.). Тази промяна влиза в сила незабавно за всички разследвания, започнали преди м. юни 2003 г.

14. По силата на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. ("ЗОДОВ") е възможно лица да търсят обезщетение при незаконосъобразни актове на държавни органи. Законът не предвижда прекомерната продължителност на производството като основание да се търси отговорност за вреди. Не е налице и съдебна практика на националните съдилища за присъждане на обезщетения поради прекомерна продължителност на производството.

ПРАВОТО

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6, АЛ. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

15. Жалбоподателят се оплаква, че няма основателни причини за такава продължителност на наказателното производство срещу него. Той се позовава на чл. 3 и чл. 6, ал. 1, както и на членове 8 и 17 от Конвенцията. Съдът счита, че това оплакване следва да бъде разгледано единствено по реда на чл. 6, ал. 1, от Конвенцията, която гласи:

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно... основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него ..., има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок, от [а] ... съд ...”

16. Правителството твърди, че жалбоподателят не е изчерпал действащите вътрешноправни средства за защита, тъй като не е завел дело за вреди по ЗОДОВ (вж. параграф 14 по-горе). Освен това правителството счита, че жалбоподателят не е бил засегнат неблагоприятно от продължителността на наказателното производство.

17. Жалбоподателят оспорва тези аргументи.

А. Допустимост

18. Съдът отчита възражението на правителството, че жалбоподателят не е изчерпал действащите вътрешноправни средства за защита по ЗОДОВ (вж. параграф 16 по-горе). Съдът напомня, че подобни възражения са били отхвърлени при предходни дела срещу България (вж. *Налбантова срещу България*, № 38106/02, § 35, 27 септември 2007 г., и *Балабанов срещу България*, № 70843/01, § 31, 3 юли 2008 г.), тъй като ЗОДОВ не предвижда иск за вреди поради продължителност на съдебно производство (вж. параграф 14 по-горе).

Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение в този случай и поради това отхвърля възражението на правителството.

19. Съдът също така счита, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3 от Конвенцията и не е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

1. Период, който следва да се вземе под внимание

20. Съдът напомня, че периодът, който следва да се вземе под внимание при преценката за продължителността на наказателното производство, започва да тече от официалното връчване на уведомление от компетентния орган на лицето за твърдяно наказуемо деяние или друг акт, по силата на който се предявява такова твърдение и който има подобно действие върху положението на заподозрения (вж., наред с много други източници, *Кангаслуома срещу Финландия (Kangasluoma v. Finland)*, № 48339/99, § 26, 20 януари 2004 г.).

21. По делото, поставено на разглеждане в момента, наказателното производство срещу жалбоподателя официално е образувано на 29 юни 1994 г. (вж. параграф 7 по-горе). При все това паспортът му е конфискуван от полицията доста по-рано – през м. февруари 1993 г. Предварителното разследване срещу него започва на неуточнена дата през 1993 г., а през м. април 1993 г. той е разпитан за първи път (вж. параграф 6 по-горе).

22. Съдът няма информация на какво основание е бил конфискуван паспортът на жалбоподателя на 2 февруари 1993 г., и в частност, дали мярката е предприета в рамките на предварителното разследване срещу него. Поради тази причина Съдът не може да прецени дали датата на това действие има отношение към началото на периода, който следва да се вземе под внимание. Съдът не може да определи началото на периода и според датата, на която започва предварителното разследване, защото тя също не му е известна (вж. параграф 6 по-горе).

23. От друга страна, Съдът има информация, че през м. април 1993 г. жалбоподателят е разпитан по подозрение за безстопанствено управление на имуществото на селскостопанската кооперация (вж. параграф 6 по-горе) и счита, че това представлява достатъчно официално уведомление за предявяване на обвинения, че същият е извършил престъпно деяние. Ето защо Съдът намира, че периодът който следва да се вземе под внимание, започва през м. април 1993 г.

24. Въпросният период приключва на 2 юли 2004 г., когато наказателното производство срещу жалбоподателя е прекратено (вж. параграф 11 по-горе). Следователно периодът трае единадесет години и три месеца, като за това време делото остава на етапа на досъдебното разследване.

2. Разумна продължителност на периода

25. Съдът припомня, че разумната продължителност на производството следва да се преценява в светлината на обстоятелствата по делото и с оглед на следните критерии: сложността на делото, поведението на жалбоподателя и това на съответните власти (вж., наред с много други източници, *Пелисие и Саси срещу Франция* (*Pélissier and Sassi v. France*) [ГК], № 25444/94, § 67, ЕСПЧ 1999-II).

26. Съдът често е установявал наличието на нарушения на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията по дела, повдигащи въпроси, подобни на този по настоящото дело (вж. *Пелисие и Саси*, цитирано по-горе). Като взе предвид своята съдебна практика по този въпрос, Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение по настоящото дело. В частност, Съдът отбелязва, че наказателното производство срещу жалбоподателя е висящо в продължение на повече от единадесет години, през които следствените органи са в пълно бездействие: те не предприемат каквито и да е стъпки в разследването, не повдигат обвинения и не съставят обвинителен акт (вж. параграф 9 по-горе). В този смисъл отговорността за забавянето следва изцяло да бъде вменена на властите. Освен това Окръжна следствена служба – Пазарджик многократно и в продължение на години не изпълнява изричното разпореждане на Окръжната прокуратура да прекрати делото на жалбоподателя (вж. параграф 10 по-горе).

27. Поради това Съдът счита, че по настоящото дело продължителността на наказателното производство е прекомерна и не отговаря на изискването за „разумен срок“. Ето защо е налице нарушение на чл. 6, ал. 1.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЛ. 6, АЛ. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

28. Жалбоподателят се оплаква също, че не е разполагал с ефикасни средства за правна защита по отношение на продължителността на наказателното производство в нарушение на чл. 13 от Конвенцията, който гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните

национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

А. Допустимост

29. Съдът отбелязва, че настоящото оплакване е във връзка с оплакването, разгледано по-горе, и следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

30. Съдът отново напомня, че чл. 13 гарантира ефикасни правни средства за защита пред съответните национални власти за твърдяно нарушение на изискването по чл. 6, ал. 1 делото да бъде разгледано в разумен срок. Средствата за съдебна защита, с които ищецът разполага, за да повдигне жалба за продължителността на производството пред националния съд, се приемат за “ефикасни” по смисъла на чл. 13, ако чрез тях може да се предотврати извършването или продължението на твърдяното нарушение или да се предостави достатъчно и справедливо възмездие за всяко вече настъпило нарушение (вж. *Кудла срещу Полша (Kudła v. Poland)* [ГК], № 30210/96, § 156-7, ЕСПЧ 2000-XI).

31. Съдът се позовава на констатацията си, че завеждането на дело за вреди по ЗОДОВ не представлява ефикасно правно средство за защита (вж. параграф 18 по-горе). Също така жалбоподателят не е могъл да прибегне до мярката, предвидена по чл. 239а от Наказателно-процесуалния кодекс (вж. параграф 13 по-горе), тъй като срещу него не са повдигани обвинения и разпоредбата не може да се приложи. Правителството не назовава каквито и да е средства за правна защита, приложими по българския закон, за да се предотврати извършването или продължението на твърдяното нарушение, както и механизми за компенсиране на неговите последици (вж. *Сиджимов срещу България*, № 55057/00, §§ 41 – 42, 27 януари 2005 г., и *Балабанов*, цитирано по-горе, §§ 32 – 33).

32. Ето защо Съдът заключава, че в настоящия случай е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията поради липсата във вътрешното право на ефикасни средства за защита при прекомерна продължителност на наказателното производство срещу жалбоподателя.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

33. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

А. Вреди

34. Жалбоподателят претендира 10 000 евро обезщетение за неимуществени вреди. Правителството намира, че този иск е прекомерен.

35. Съдът отчита, че жалбоподателят би трябвало да е претърпял неимуществени вреди. Произнасяйки се по справедливост и като взема предвид всички обстоятелства по делото, Съдът му присъжда 6 400 евро по настоящия иск.

Б. Разноски

36. Жалбоподателят претендира също 2 000 евро за хонорар на своя адвокат – г-жа Гостева, и 203 български лева (BGN), или равностойността на 104 евро, за превод и пощенски разходи и други разноски за производството пред Съда. Той представя почасов график за работата, извършена от адвоката му, и квитанции за останалите разноски на стойност 185,20 лева (95 евро). Правителството намира, че тези претенции са прекомерни.

37. Според практиката на Съда жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказано, че те са действително и по необходимост направени и са в разумен размер. В този случай, като има предвид внесените документи по делото и горните критерии, както и факта, че делото е пределно просто, Съдът намира за уместно да присъди сумата от 600 евро за разноски по всички искове.

В. Лихва за забава

38. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 6, ал. 1 от Конвенцията;
4. *Постановява*
 - (а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в срок до три месеца от датата, на която съдебното решение влезе в сила съгласно чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, долупосочените суми в левова равностойност по курса към датата на плащането;
 - (i) EUR 6 400 (шест хиляди и четиристотин евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими;
 - (i) EUR 600 (шестстотин евро) за разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателя.
 - (б) след изтичане на указания тримесечен срок до извършване на плащането върху горната сума се дължи проста лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от иска на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 4 февруари 2010 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-секретар на Отделението

Пеер Лоренцен
Председател